

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет природничих наук

Кафедра **географії та природознавства**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальне землезнавство

Освітня програма **Середня освіта (географія)**

Спеціальність **014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)**

Спеціалізація **014.07 Географія**

Галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

Затверджено на засіданні
кафедри
Протокол №5 від
“23” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Ресурсне забезпечення
6. Контактна інформація
7. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Загальне землезнавство
Освітня програма	Середня освіта (географія)
Спеціалізація (за наявності)	014.07 Географія
Спеціальність	014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	вибіркова
Курс / семестр	1/1
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 24 год. Семінарські заняття – 36 год. Самостійна робота – 120 год.
Мова викладання	укр
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Загальне землезнавство» є надання студентам фундаментальних знань з теоретичних основ сучасного землезнавства, формування поняття про географічну оболонку як цілісний планетарний комплекс, розуміння загальних закономірностей будови, розвитку і функціонування географічної оболонки Землі та її складових – літосфери, атмосфери, гідросфери, біосфери.

Завданнями курсу є:

- сформуванню розуміння системи географічних наук та історії розвитку знань про Землю; розкрити особливості астрономічних умов розвитку ГО, рухів Землі у Всесвіті та їх впливу на розвиток ГО, геофізичні умови розвитку ГО, структури геосфер тощо;

-сформуванню навички розрізняти основні види горизонтальних та вертикальних структур ГО, вільно володіти номенклатурою географічних назв, аналізувати, обробляти і використовувати в процесі практичної діяльності статистичні, картографічні, інформаційні джерела, що характеризують основні параметри ГО, їх зміни та вплив на екологічні процеси.

Компетентності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, прийняття на цій основі адекватних рішень у професійній діяльності.

ФК 1. Наявність системи наукових знань із дисциплін фундаментальної та професійної підготовки, здатність до їх застосування на практиці.

ФК 2. Здатність вільно оперувати фаховими поняттями і термінами для виконання професійних завдань.

ФК 6. Здатність працювати із навчально-методичною та науково-географічною літературою, систематично підвищувати професійно-педагогічну кваліфікацію.

ФК 8. Здатність використовувати сучасні методологічні засади предметної спеціалізації, теорії та історії географічної науки для орієнтування у сучасних напрямках галузевих наукових досліджень, використання їх елементів в освітньо-професійній діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Здатність застосовувати базові знання із фундаментальних природничо-математичних (вищої математики, фізики, хімії, геології) та суспільно-гуманітарних (філософії, історії, культурології) для глибшого розуміння сутності процесів та явищ у природних оболонках Землі, життєдіяльності людського суспільства.

ПРН 2. Здатність демонструвати глибокі знання сучасних концепцій і теоретичних положень географічної науки, її структурних компонентів, розуміння особливостей та закономірностей

просторової організації ландшафтної оболонки Землі.

ПРН 3. Оволодіння методологічними підходами, конкретними методами та прийомами дослідження, які використовуються у процесі географічного вивчення глобальної, регіональних та локальних геосистем.

ПРН 12. Здатність чітко і логічно відтворювати базові знання з географії, компетентно розкривати сутність та цінність результатів нових наукових досліджень, нових тенденцій розвитку людської цивілізації.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Загальне землезнавство як наука	Розглянути місце загального землезнавства в системі географічних наук та основні етапи історії розвитку загального землезнавства. Розуміти основні методи географічних досліджень	Тести, Практичні завдання
2	Земля у космічному просторі	Розглянути загальну будову Всесвіту та основні гіпотези походження Сонячної системи та Всесвіту. Розуміти місце Землі у складі Сонячної системи, поняття небесної сфери вимірювання часу в географії та практичні завдання щодо визначення часу.	Тести, Практичні завдання
3	Загальна характеристика планети	Розглянути зміну уявлень про форму Землі та докази кулястості Землі. Розуміти внутрішню будову Землі, а також гравітаційне і магнітне поля Землі.	Тести Практичні завдання
4	Осьовий та орбітальний рухи Землі.	Розглянути обертання Землі навколо осі та обґрунтувати його географічні наслідки. Розуміти систему відліку часу: час зоряний, сонячний, поясний, місцевий, літній, ліній перемини дат. Рух Землі навколо Сонця і його географічні наслідки. Вирішувати практичні завдання щодо географічних наслідків руху Землі.	Тести, Практичні завдання
5	Літосфера. Земна кора та її властивості.	Розглянути зальні відомості про літосферу, типи земної кори. Розуміти поняття ізостації. Обґрунтовувати етапи історії розвитку земної кори, хімічний і речовинний склад земної кори.	Тести, Практичні завдання
6	Основні структурні елементи Землі.	Розглянути загальні відомості про платформи і геосинклінали. Розуміти сучасні тектонічні прояви: вулканізм, землетруси. Обґрунтувати їх географічне поширення. Розглянути утворення материків і океанів та сучасні особливості розподілу суші і моря.	Тести, Практичні завдання
7	Рельєф Землі.	Розглянути форми земної поверхні та рельєф океанічного дна. Будувати та аналізувати гіпсометричні криві.	Тести Практичні завдання
8	Атмосфера. Нагрівання атмосфери. Вода в атмосфері	Аналізувати склад і будову атмосфери. Розуміти процес нагрівання атмосфери та формування теплових поясів. Вирішувати практичні завдання щодо визначення абсолютної та відносної вологості повітря. Розуміти процеси конденсації і сублімації водяної пари. Розглянути хмари, їх типи, види атмосферних опадів. Обґрунтувати основні закономірності розподілу хмарності та опадів на земній поверхні.	Тести Практичні завдання
9	Тиск атмосфери. Циркуляція атмосфери.	Розуміти формування тиску в атмосфері, підходи до його вимірювання. Обґрунтувати залежність тиску від температури і руху повітря та особливості розподілу тиску біля земної поверхні. Розглянути циркуляцію атмосфери,	Тести Практичні завдання

	Погода і клімат.	швидкість та напрям вітру. Обґрунтувати загальну циркуляцію атмосфери, її особливості в тропічних та помірних широтах, формування повітряних мас і фронтів. Розуміння методів спостереження та передбачення погоди, кліматоутворчих факторів та типів клімату. Вирішувати практичні завдання щодо визначення тиску атмосфери та циркуляції повітряних мас, охорони атмосфери від забруднення, вирішення проблем озонового шару Землі.	
10	Гідросфера. Води суходолу.	Розглянути загальні відомості про гідросферу вцілому та Світовий океан. Обґрунтувати рух течій в Світовому океані та їх географічне значення. Підземні води. Ріки. Живлення та режим річок. Робота річок. Озера, їх класифікація. Болота. Типи боліт за живленням. Охорона вод від забруднення	Тести Практичні завдання
11	Біосфера.	Розглянути сучасні уявлення про біосферу, роль живих організмів у розвитку атмосфери, гідросфери, літосфери. Розуміти кругообіг речовин у біосфері, життєві угруповання організмів. Обґрунтувати роль ґрунту у біосфері. Розглянути особливості ноосфери — сфера розуму.	Тести Практичні завдання
12	Географічна оболонка Землі.	Обґрунтувати межі, основні властивості та закономірності географічної оболонки. Розуміти кругообіг речовин і потік енергії в географічній оболонці.	Тести Практичні завдання

4. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система контролю знань здійснюється через: поточний контроль – 50 балів; підсумковий контроль (екзамен) – 50 балів

5. Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Поточний контроль	50
Лекція	10
Практична робота	30
Самостійна робота	10
Підсумковий контроль	50
екзамен	50
Додаткові заохочувальні бали, які можуть доповнити оцінку до 100 балів	10
Разом	100

Заохочувальні бали

1. Участь у дискусіях (до 5 балів),
2. Підготовка публікації до друку та/або виступу на конференції за тематикою дисципліни (до 10 балів)
3. Обговорення відповідей та оцінювання практичних робіт інших студентів (до 5 балів)
4. Участь у вебінарі чи прослуховування курсу за тематикою дисципліни (до 10 балів)
5. Участь у студентських наукових конкурсах та олімпіадах (до 10 балів)

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, комп'ютери
Література:	
1. Атлас світу. ДНВП «Картографія», 2002 2. Багров М. В. та ін. Землезнавство: Підручник / М. В. Багров, В. О. Боков, І. Г. Черваньов; За ред. П. Г. Шищенко. - К.: Либідь, 2000. - 464 с. 3. Васютіна Т.М., Косик В.М. Основи землезнавства з програмним засобом MozaBook/ Навчальний посібник для студентів. Київ, НПУ імені Н.П. Драгоманова, 2022. 166с. 4. Волошин І. І. Загальне землезнавство .Навчальний посібник .- Ніжин: Видавництво НДПУ ім.. М. Гоголя. – 2002. – 294с. 5. Волошин І. І., Уварова А. Є. Загальне землезнавство. Практикум . – К.: видавництво КДПУ, 2000. – 268с. 6. Загальне землезнавство. Книга 1 : навчальний посібник / авт.-уклад. О. Д. Лаврик. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2014. – 112 с. 7. Любінський О.І., Придеткевич С.С. Курс лекцій із загального землезнавства. – Кам'янець – Подільський: ВПП Апостроф, 2019.-186 с. 8. Любінська Л.Г., Придеткевич С.С. Методичні вказівки до проходження навчально-польової практики із загального землезнавства.- Кам'янець – Подільський: ВПП Апостроф, 2019.-38 с. 9. Любінська Л.Г., Чернюк Г.В., Придеткевич С.С. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи із загального землезнавства (географічна номенклатура).- Кам'янець – Подільський: ВПП Апостроф, 2019.-47 с. 10.Мащенко О.М. Загальне землезнавство. Навчальний посібник. – Полтава: ПДПУ, 2010. – 73 с. 11.Медина В. С. Загальна фізична географія. – К. : Рад. школа, 1974. – 212с. 12.Мельнічук М. М., Білецький Ю. В., Чабанчук В.Ю. Загальне землезнавство: Методичні рекомендації до практичних занять для	

студентів географічного факультету за спеціальностями 241 «Готельно-ресторанна справа» та 242 «Туризм» . – Луцьк, 2019. – 164 с.

13.Методичні розробки практичних занять з дисципліни «Загальне землезнавство М. 1. Метеорологія і кліматологія з навчальною практикою» (для студентів I курсу природничо-географічного факультету)/ Уклад.: В.М. Іванова., Т.О. Сапун – Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2018. – 80 с.

14.Мольчак Я. О., Ільїн Л. В. Загальне землезнавство. – Луцьк, - 1997 – 386с.

15.Олійник Я.Б., Федорищак Р.П., Шищенко П.Г. Загальне землезнавство: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2008. – 324с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра географії та природознавства, Івано-Франківськ, вул. Галицька, 201Д, каб. 206, https://kgip.pnu.edu.ua/ kgp@pnu.edu.ua
Викладач	к.геогр.н., доцент Атаманюк Ярослава Дмитрівна
Контактна інформація викладача	yaroslava.atamaniuk@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”» https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96627_27.09.2018.pdf У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання. В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf
Пропуски занять	Пропуски занять відпрацьовуються в обов’язковому порядку. Студент зобов’язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Положення «Про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів

(відпрацюван ня)	вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Виконання завдань пізніше встановленого терміну знижує максимально можливу оцінку на 5 балів для лекцій та на 10 балів для практичних занять. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) оцінювання не змінюється.
Невідповідна поведінка під час заняття	Всі аудиторні та самостійні заняття проводяться з дотриманням етичних стандартів професії. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття. Забороняється добровільна передача інформації між студентами під час екзамену чи практичних робіт.
Додаткові бали	Студент може отримати додаткові бали згідно Положення «Про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Неформальна освіта	Неформальна освіта зараховується згідно Положення «Про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019 р., із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf Рекомендовані платформи: prometheus.org.ua www.ed-era.com

Викладач _____